

280091

egyéb us Zuz

427 1094

LUCIFERUL

REVISTĂ LITERARĂ

BUDAPESTI KIR. ÜN. KÖNYVTÁR
1903 JAN. 7
ÉRKEZETI

Gese

55

Apare în 1 și 15 a fiecărei luni.

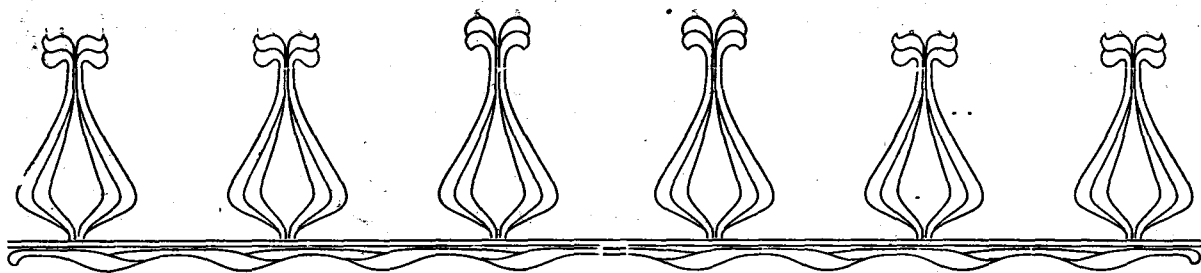
Pretul unui exemplar 40 bani

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 1454-1922

Anul II.

Budapesta, 1 Ianuarie n. 1903.

Nrul 1.

QUO VADIS?

Înainte cu o jumătate de an, când am pășit cu revista noastră pentru întâia-ori în fața publicului românesc, eram câțiva sceptici, cari nu puteam crede, că publicul nostru ne va da sprijinul trebuincios.

Și între neîncredătorii aceștia, cel dintâiu eram eu.

Câte întreprinderi de acest gen, câte iluzii literare nu s'au sfărâmat de indiferențismul publicului nostru?! Și cum era să isbutim chiar noi, când nu aveam în gruparea noastră o „individualitate puternică“, care să garanteze în fața publicului, că n'o să ajungem pe urma celorlalte reviste literare, adormite în Domnul, pe când erau abia în leagăn?

Eram însă, în aceeași vreme, prea tineri și prea entusiaști, ca să nu începem ceva, chiar cu risicul celui mai desvârșit fiasco.

Și, după o jumătate de an, putem constata cu oare-care bucurie, că neîncredătorii, de astă-dată, s'au înșelat. Publicul românesc ne-a sprijinit, nu într'o măsură, care să ne încante chiar, ci carea să ne îndemne totuș a merge înainte.

Sprijinul, ce ni-s'a dat, dovedește în deajuns, că publicul românesc, alături de noi, a înțeles necesitatea unei reviste a tinerimii, ca stimul de nobilă emulare pe teren literar.

Abstracție făcând dela greutățile în-

ceputului, însăși apariția revistei, ca organ exclusiv al tinerimii, este de natură a nu încăpea în cadrele critice de până acum. Nu înțelegem deci, cum într'o recenziune critică — datorită de altcum unui condei competent — suntem puși în comparație cu „Sămănătorul“. Cum se face, că niște începători nepretențioși să fie puși alături de Vlăhuță și de Coșbuc?

Și nu înțelegem pentru-ce ni-s'e reproșază atât de des, că nu cultivăm folklorul și că nu facem artă națională, ca „Sămănătorul“ bună-ori. Înțelegem și noi, că pentru un popor ca al nostru, numai arta tendențioasă are drept de existență — deocamdată — și întru-cât ne-au permis puterile am și lucrat în direcția asta. Cu mult trimbițata „artă națională“, stăm de altcum destul de rău; toată lumea o predică, și abia de putem spune, că ar și practica-o cineva. Căci ori-cât de mult ași ținea la părerea recensentului din chestie, n'are să mă convingă nici-odată, că admirabilele traducții din „Divina Comedia“, „Odyssee“, Ada Negri, Shelley, Heine, Ibsen, Bürger, Verlaine etc., ar însemna artă națională.

Atât, în ce privește critica obiectivă; cât pentru alți „autori critici“, cari scriu numai din necesitatea ce o simțesc de a se acăța de cineva — ne pare rău, dar nu putem sta de vorbă. Trăim în

epoca Caionilor, cărora toate le sunt permise, și cari, în discuții de materie literară, încep pe calapodul tocit de a isbi eo ipso în „Familia“... La alte neamuri, un muncitor de talia directorului „Familiei“, ar servi drept model de entusiasm și activitate, — singur în ziaristica română se dă mână liberă tuturor Herostraților mititei, de a zeflemiza activitatea unui bătrân venerabil, care a muncit toată viața în ogorul pă-răginit al publicisticii române!

Vom urma înainte pe drumul început, pe deplin convinși, că alături de revistele literare ale tinerimii străine, o revistă a tinerimii române este, pentru noi, o datorință de onoare.

Sprijinul publicului românesc ne va servi drept garanță, că încetul cu încetul gustul de cetit se deșteaptă, și va veni o vreme — noi, poate, n'o vom

ajunge — când publicistica română nu se va mai putea plânge de nepăsarea publicului...

*

Va veni o vreme...

În preajma sfintelor sărbători, când credința răscolește din adâncul ființei noastre cele mai gingașe emoții, suntem gata a crede și noi în zorirea acestei vremi.

Vedem par'că desfăcându-se din neguri o stea... și craii dela răsărit pășesc estasiați în urma ei, convinși că o să ajungă în urmă la ieslea Mântuitorului.

Tot astfel zărim și noi, cu ochi sufletești, desfăcându-se din negurile viitoarelor vremuri o stea minunată: o viitoare mărire a literaturii noastre.

În credința aceasta, dorim cetitorilor nostri și neamului românesc-întreg: Sărbători fericite!

Al. Ciura.

DE MULT...

*Că pogoritu-s'a de mult,
O înțeleg, o cred, o știu...
Că s'a 'ntrupat dintr'o Marie,
Să moară El cel vecinic viu...*

*Și că din groapa Lui de lespezi
S'a înălțat biruitorul —
Și că doar azi trăește încă,
Isus Christos Mântuitorul...*

*Îl înțeleg duiosul basm.
Prinos aduc povestei sfinte
Și 'ngenunchiând la liturghie,
Mă 'nchin și mâna mea nu minte.*

*Dar uile stau nedumerit,
Un gând în mintea mea tresare:
Spre mântuirea lumii noastre
Nu cred o altă întrupare.*

*De sus din slava lui albastră
Eternul lumilor părinte
Cu ochii-î vnezători a toate
Zadarnic astăzi ne-ar cuprinde.*

*În drumu-î lung azi n'ar mai da
Pe'ntinsa Lui împărăție
De-o altă „Sfântă-Preacurată
Fecioară Marie“.*

Octavian.

ALEXANDRU PAPIU ILARIAN ȘI DECORAȚIUNILE DELA 1850.

Luptele sângeroase dela 1848—49 s'au fi-
niră Români în acele lupte de tristă aducere
aminte jertfiră avere și vieață, 40.000 de Ro-
mâni rămaseră morți pe câmpurile de luptă.

Și pentru toate acestea, care fu răsplata lor?
Jertfele lor, credința lor, alipirea cătră casa
habsburgică au rămas neremunerate; ba încă
— ce e mai dureros — fură chiar batjocoriți
conducătorii lor: Avram Iancu atentat, Ioan
Axente arestat, prefectii și tribunii batjocoriți în
diferite chipuri, ear unora li-s'au puse în vedere
chiar și pedeapsă de moarte.¹

Pe când s'au petreceau acestea, Nicolae, țar-
ul Rusiei distinse pe unii dintre bărbații nostri
istorici, așa pe Avram Iancu, Ioan Axente și
Simion Balint, cu decorațiunea Sf.-Ana cl. II.,
pentru atitudinea lor politică, și le trimise de-
corațiunile prin ambasada Rusiei dela Viena la
guvernul din Sibiu.²

Lucrul însă cât-va timp fu ținut în secret,
până ce în urmă prin luna lui April 1850 în
Nrul 27 al foaiei „Bucovina“ ajunsese în publi-
citate.³

Firește acum lucrul nu mai putea rămânea
în starea cea veche. Modul de gândire la curtea
din Viena trebuia să s' schimbe; era acum
nevoită, să recunoască și să remunereze și ea
meritele incontestabile ale conducătorilor români.

Hotărâse deci și Monarchul patriei noastre,
să decoreze câți-va Români mai distinși, foști
prefecți, tribunii, și alte persoane din intelegința
noastră ardeleană.

Decorațiunile împărătești făcură să s' nască
feliurite sentimente și păreri între Români;
unii nu voiau să le primească, mai târziu însă
le primiră, dar în mod demonstrativ.

Starea aceasta sufletească a Românilor o
aflăm caracterisată într'o scrisoare contempo-
rană, într'o epistolă a înflăcăratului tribun dela
1848 și nemuritorului nostru istoriograf Alexandru
Papiu Ilarian, atunci student în drepturi la uni-
versitatea din Viena Austriei.

Ea este scrisă în Viena la 28 Septemvrie
1850, atunci când s' lățiase deja vestea distinc-
țiunilor imperiale, și este îndreptată lui George
Barițiu, cu care Papiu de pe vremea aceasta și
până pe la 1872, până pe timpul confusiunii
sale mentale a întreținut o deasă, îndelungată
și foarte interesantă corespondență, pe cum
apare din »Corespondența« lui Barițiu.

Scrisoarea din cestiune e păstrată în bi-

blioteca Academiei Române din București, sec-
ția Msselor Nr. 996 în corespondența neuitatului
George Barițiu, care corespondență, prețioasă
sub diferite rapoarte, în curând are să o dea
publicității învățatul nostru ardelean, dl George
Bogdan Duică.

De aci o am și eu prin amabilitatea dlui
Ioan Bianu, eruditul profesor universitar și bi-
bliotecar la Academia Română, care cu multă
bunăvoință mi-a pus copia la dispoziție, cu
multe altele dimpreună, pentru scrierea mea de-
spre Vieața și Activitatea lui Alexandru Papiu
Ilarian, a cărei publicare este deja în curgere,
și va apărea cât mai curând, drept prinos me-
moriei lui Papiu, din incidentul aniversării de
25 de ani dela moartea sa.

Vorbind Papiu despre decorațiunile, ce
s'au hotărât să s' dea Românilor pentru meri-
tele lor în mișcările anilor 1848—49, mai în-
tâiu spune păreri unora și altora în punctul
acesta; apoi își spune părerea sa, și îl indeamnă
pe Barițiu, și prin el și pe alții, ca și ei să
și-o aproprieze, rugându-i să nu primească acele
decoreziuni, ci să pretindă, ca mai întâiu să s'
decoreze națiunea română (bine înțeles cu drep-
turi politice și cu libertățile naționale), și nu
mai după aceea să s' decoreze singuraticii.

Intru cât această scrisoare presintă un de-
osebit interes nu numai sub raportul vieții lui
Papiu, ci și sub acela al gândirii Românilor
din generațiunea dela 1848, socotit-am să o
public »in extenso«, drept contribuțiune la ca-
cterisarea generațiunii din aceea epocă; și
anume socotit-am să o public în revista tineri-
mei, ca tineră generație de astăzi să s' știe
însușești de ideile marilor ei antecesori.

Las așa dară să urmeze scrisoarea în toată
întregimea ei, cu o singură deosebire numai,
cu schimbarea ortografiei:

Viena, 28 Septemvrie n. 1850.

Domnul meu!

Poate vei fi știind, că mai bine de 60 inteligenți
români din Transilvania sunt decorați pentru meritele
lor cătră tron cu cruci de aur și de argint, între aceștia
ești și D-ta, Iancu, Balint etc., până și domnul Băr-
nuțiu, ba și eu, peste așteptare. Mi-s' pare, că unii Ro-
mâni din Viena nu vor să le primească. Nicî un argu-
ment, nicî o cauză nu este pentru care să le poată
primi un Român adevărat, dar sunt o sută și o mie
de cause, pentru care nu s' pot primi aceste medalii.
Causele acestea fiecare le spune după priceperea, după
punctul său de vedere. Unii zic, că medaliiile sunt lu-
cruți copilărești, care s' cuvin numai parviștilor și
majorparviștilor; alții preste tot află în medalii un semn,

1 G. Barițiu, Părți alese din istoria Transilvaniei.
Sibiu 1890, Vol. II. pag. 673.

2 G. Barițiu, op. cit.; loc. cit.

3 G. Barițiu, op. cit.; loc. cit.

Nașterea Domnului.

un mijloc de a corumpe pe oameni, și pentru aceea nici un om de omenie astfel de semne de corupțiune nu poate purta pe peptul său; iară alții pentru medaliiile cu care s'au decorat, inteligenți, prefecți și tribuni etc. etc. vor zice, că sunt premiile pentru meritele celea mari ale Românilor, și cum ă este batjocură pentru Români, ca un Iancu, Axente etc. să poarte medalie asemenea cu Lederer Meisterul din Sibiu, cu ungorul Gelei din Abrud, cu care s'au bătut; apoi este batjocură, ca Iancu după atentatul făcut, Axente după arest, toți prefecții și tribuni după deosebite batjocuri, acum să se decoreze cu niște medaluri, care se dau căprariilor și gemeinerilor; vor mai zice unii, cum poate purta Iancu etc. cruci ca un Erdélyi Episcopul rebel dela Oradea-Mare etc. etc. când Iancu și-a vărsat sângele pentru Impăratul, iară acela a fost tot cu rebeții. ¹ Iară noi să zicem așa: Noi și Voi și toți Români cei buni, că nu le primim, dară nu pentru aceea, că ar fi prea mici, pentru-că dacă sunt dela Impăratul, nu facem deosebire între mici și mari, dar nu le primim, pentru-că noi ne-am bătut și ne-am vărsat sângele pentru împăratul, și pentru drepturile națiunei, iar nu pentru stele și monete. Acum vedem că dacă tronul este întărit prin sângele al vre-o 40.000 de Români uciși, și prefacerca în cenușe a vre-o 300 sate, dar cu toate acestea națiunea încă geme tot sub vechia tirănie, ² și se află acum

într'o stare cu mult mai miserabilă decât înainte de 1848, că încă atunci nu își cunoștea drepturile, acum și le cunoaște, au promise, le-au meritat, și-au periclitat averea și vieța pentru ele, și totuși ei sunt denegați. Cum putem noi dară a ne înfățișa cu cruci și cu medalii, cu semne de sărbători înaintea orfanilor, înaintea părinților fără fii, înaintea satelor arse, înaintea națiunei ce geme și grăbește după avere și după drepturi meritate etc. etc. Așa dară mulțămită pentru medalii, dar poftim, să se decoreze mai rainte națiunea, apoi particularii. Acestea credem, că le vei răspunde D-ta și toți Români cei decorați cu medalii Bezirks-Comisarului, care va da medaliiile, și tocmai și Gubernatorului, și dacă mai este în D-Voastră iubire și credință, cătră această națiune necăjită, vă rugăm să nu primiți acestea pe peptul D-voastre care l'ați cusp de atâtea-oră glonțului dușman. Să te înțelegi cu Munteanu, Rusu, Antonelli, cari încă sunt decorați. Dcaltmintrea salutare.

Al D-Voastră prietin :

Alsandru m. p.

Așa gândea Papiu, așa credea el, că e bine să facă; pentru aceea îndeamnă și pe alții, ca să cugete întocmai și să lucre în spiritul acesta, căci numai așa mai puteau acum impune lumei, care privea la națiunea română.

Dr. Ioan Rațiu.

(Va urma.)

¹ Episcopul Vasile Baron Erdélyi primaoră a fost pe partea insurgenților magiari, iar după revoluție s'a dat pe partea Austriacilor. Dr. I. R.

² Sublinierile lui Al. Papiu Ilarian. Dr. I. R.

„Și earășî va să vie“...?

Era soborul sfinților din ceriuri
Și Dumnezeu pe tronul lui de aur
Sta răsădit povățuind norodul.
Și zise el :

„Să vie vestitorul !“

Păși atunci din ceata cea de ângeri
Archangelul, de vești aducătorul
Și astfel zise 'ngenunchiând tărînd:
„Cutreerat-am lumea pămîntcană
Și 'n sborul meu supusu-leam vederii
Palat le cu scările de-aramă
Și strășina bordeelor de paie.
Și plâns-au Doamne ochii mei de jale
Și sufletul și inima mea plîns'a
Când am văzut și turma și păstorii
Și gândul lor și lupta-le împotriva.
Sau smuls din legea obștei răposate;
Altarul tău e părăsit și mașter
Și nimeni nu-î s'aducă jertfa laudei,
Minciuna e pe lumea lor pitică
Catapetcazma templelor de bronz.
De ce-î mai lași? Inghiață-le pînă
Cuvîntul Tău pe buza lor de vam și
M'am pogorit și 'n duhul lor îngust
Și m'am trudit să ies la suprafață,
Era să mor de jierea înrîirii...“

Să perzi părint: neamul ăst mișel
Cu trăznete precum odat Sodoma,
Genunchii lui să simtă tremurând
Mânia Ta de Tată și de Domn!“

Astfel plîngea archangelu-'n tărînd
Cu plîns închis ...

Mânie 'ncremenise,
Pe fruntea Lui, de viață dătătorul,
Dar se perdu în rostul unei clipe
Și Dumnezeu zimbea :

— Nu voi să-î perd!

E răsvrătirei firea lor supusă
Și sufletul și inima și mintea
Incepe-voi o nouă pomenire
Lăsând din nou o dungă de lumină
Pe lumea lor perdată 'n întunec ...
Să te pogori din slava ta albastră
Isus Tu învățător al lumii.
In întunec sēmînd lumină
Va fi ear' pace și 'nvoire bună
Trezind din nou iubirea adormită! ...

Zimbînd amar, 'ngenunchiă Isus
Și-apoi răspunde înălțându-și fruntea
Și zise el:

Părinte nu Te-ascult!

Agog.

EDUCAȚIA ETICĂ.

Noi asistăm azi la un spectacol, care ne umple de groază și de speranță.

De groază, când auzim cum troznește din toate părțile clădirea organizației societății actuale, zguduită de crizele economice, cari sunt tot atâtea urmări ale incorectitudinilor societății de azi. Și ne nutrește speranța într'o grabnică evoluție, spre o mai perfectă și mai justă, organizație socială.

De-odată cu marii case, unde sunt acumulate averile, se prăbușește și clădirea vechilor moravuri.

În locul ideilor ruginite, cari au dirigit lumea, o morală mai sănătoasă începe a lumina mințile.

În evoluția civilizației, *morală* nu a progresat în aceeași măsură ca știința. Dacă am constata statistica moralei, ne-am speria de tabloul ce ni s'ar înfățișa.

Civilizația în mersul ei pe-cât de mult a favorizat științele pe atât de regretabil a neglijat dezvoltarea principiilor educației etice, cu toate sfaturile luminoase ale lui H. Spencer, Bain, Guyau și altor filosofi.

Ce discordie umilitoare între moravurile de paradă afectate și între viața reală? Între frazele codurilor învechite și între aspirația sufletelor noastre luminate? Între prejudițiile mucegăite și sufletul nostru liberat, conștient, modern?

Care este cauza care par'că mereu a stavilit evoluția educației etice? Căci orice fapt are o cauză, precum orice acțiune are un motiv. Fie care efect devine o cauză, cum fie care cauză a fost întâi un efect.

Cauzele cari convergează spre a produce efectul rău al educației de până acum, sunt multe, dar cea principală este dirigerea ei iraționabilă, sau mai bine zis neglijată într'un mod culpabil.

Ideile sociale, politice sau morale sunt întâiu efectul și nu cauza evoluției sociale.

Ori-ce evoluție socială, perfecționând ideile preconizate, are ca efect progresul cultural și emanciparea intelectulă corespunzătoare. Aceasta emancipare intelectuală care se afirmă din ce în ce mai mult, tinde la reforma organizației sociale și mai ales la reforma educației primitive de până acum.

Unul din punctele principale ale acestei reforme este educația femeii, care preocupând tot mai mult, nu numai cugetătorii, dar și bărbații de stat, a devenit o importantă chestie socială sub denumirea de „feminism“.

Cu progresul civilizației înlesnindu-se tot mai mult instrucția femeii, chestia feministă ia din ce în ce proporții mai mari. Și evoluția

chestiei e mai puternică decât se crede în aparență. Feminismul devenind o importantă chestie socială complică pe toate celelalte chestii, încât forțamente trebuie să-i dăm tot mai multă atențiune.

Dar foarte mulți se întreabă încă, că ce este dar «feminismul»?

Un academician din Franța l'a definit cu următoarele simple cuvinte: „Permettre aux femmes qui ne sont pas nouries par un homme de manger tout de même“.

Cu alte cuvinte feminismul e produs, de cruda autoritate, *foamea*.

Da, «foamea», această nevoie reală a produs feminismul, acest curent puternic, rezultat al vremelnicei stări economice, care tulbură azi atâta lume în beatitudinea de nepăsare.

Nevoile apăsătoare cu logica lor de fer, constrâng femeia de a reclama partea ei la dreptul de existență. Femeia fără surse de traiu, femeia care n'are perspectiva de a se mărita, lipsindu-i *zestrea*, această singură cerință în căsătoriile moderne, începând a pretinde drepturi la o existență cinstită s'a produs această chestie mult discutată.

Mulți însă dau acestei chestii fel de fel de teorii străni lipsite de sens moral: ba că femeia învățând să face bărtat, ba că se apropie anarhia, ba că femeia nu va mai avea legături constante cu bărbatul.

Fel de fel de aberațiuni.

Revendicările feministe sunt un lucru logic și firesc impuse de nevoi, de dezechilibrul economic, care a schimbat situația femeii de când nu mai are acea importanță în gospodărie ca în vremurile când la vatră s'a făcut pâinea, la vatră s'a țesut pâna.

Stricta necesitate, «foamea», acest chin sfâșietor, înebunitor, o silește pe femeie să reclame drepturi la instrucție, drepturi de existență; aceasta nevoie imperioasă o face să alerge de dimineața până seara după o bucată de pâne — și câte odată în zădar. Căci lucru curios! mai de grabă câștigă femeia o rochie de mătăasă decât un codru de pâne.

Par'că mătăsurii, briliante, trăsuri — toate ar fi cu belșug în lume!

Foamea femeii este crud exploatată!

Bărbatul, stăpânul lumii, de toate îi dă mai bucuos: juvaericele, aur, rochiile, numai pâne nu.

Și câte femei ar prefera bucăți de pâne, câștigată cu muncă cinstită, unui luc, plătit cu castitatea ei. Și câte femei ar prefera liniștea unui camin familiar — unde e trimisă mereu când reclamă drepturi — furtunilor luptei pentru trai

Toate femeile ar corespunde cu plăcere *destinației* lor *firesci* ca să fondeze o familie, dar durere majoritatea lor e lipsită de această fericire fiindcă, este constatat de inexorabilă statistică, că numărul căsătoriilor se micșorează din an în an, în mare parte din vina bărbaților cari tot mai mult fug de sarcinile ce impune căsătoria.

Feminismul — care implică revendicările feministe — este deci un rezultat firesc al celibatului bărbaților.

Femeea lăsată pe drumuri este avisată de ași asigura existența prin instrucție și astfel reclamând și câștigând drepturi, să realizează emanciparea ei.

Dar cu cât se luminează femeea cu atât mai mult conlucrează la educația etică a omenirii deci emanciparea ei intelectuală contribuie la progresul moral.

Fără concursul femeii nu se mai poate face nimic, ea s'a dovedit productivă atât în sfera ideilor cât și în influența sa asupra omului.

Odată admisă în domeniul cugetării și a raționamentului, femeea dă dovezi de capacitate întocmai ca bărbatul.

Pleiada femeilor doritoare de instrucție crește neconținut. Numărul doctoreselor, licențiatelor și ale conferențierelor desminte tot mai plastic „inferioritatea femeii“, acest argument cardinal de care se servesc adversarii emancipării femeii.

Dar când vedem femeii savante ca regina Carmen Sylva, Clémence Royer, care a inventat «chimia geometrică» și multe altele, acest argument care a devenit aproape o dogmă, ca să nu zic „o banalitate“, se distruge de la sine.

De o inferioritate în sens absolut nu poate fi vorba deci, căci numai prin comparație s'ar putea stabili o inferioritate. Dar nici atâta nu e suficient. Mai trebuie și foarte bine precizat, aceea ce constituie superioritatea unei ființe omenești.

Superioritatea depinde de calitatea creerului care e hotărât de mai multe condiții, între altele de câtimea de substanță rară care se găsește în creier.

Diferența între creierul bărbatului și acel al femeii se afirmă în raport cu educația științifică a individului.

Dacă în general bărbatul este mai superior, aceasta se datorește educației lui științifice,

de care se bucură de veacuri. Până ce instrucția femeii abia s'a început în timpul recent grație progreselor civilizației.

Educația științifică este azi bine stabilită și accesibilă fiecărei ființe umane setoase de a ști.

Aceea însă, ce lasă încă mult de dorit la întreaga omenire, este *educația etică*.

Adeveratul scop al educației ar trebui să fie cultivarea sentimentelor sociale: altruism, bunăvoință — căci „desvoltarea moralei este condiția de existență pentru societate“ zice filosoful Guyau.

Deci, locul întâiu în metodele de educație ar trebui să-și ocupe educația etică, singurul factor pentru cultivarea sentimentelor și deci pentru îmbogățirea sufletului prin idei generoase, vederi largi și sublimile doctrine creștinești: *iubirea de aproape*.

Perfecționării educației etice ar trebui dată o deosebită atențiune fiindcă indizirii în acțiunile și ideile lor sunt determinați socialmente, dar contribuesc la rîndul lor de a crea și determina puterile sociale.

Numai prin educație etică se poate omul pătrunde de morala națională, de esența frumosului, binelui și a adevărului în toată splendoarea sa pură și sacră.

Pentru că din cauze complexe toate condițiile sociale se modifică mereu, educația trebuie reformată, perfecționată în sens de a desvolta rațiunea și de a întări și oțeli fisicul generației crescânde.

Și mai ales educația femeii ar trebui începută cu o serioasă educație fizică și etică în vederea menirii lor sublimă de a deveni mame de familii.

La noi fie care femei ar găsi un adăpost în portul căsătoriei, dacă s'ar desvolta rațiunea și judecata cari ar modera pretențiile exagerate și tot odată ar fi sentinele adevărate ale datoriiilor morale.

Este deci o urgență vitală de a reforma viața socială începând cu reforma educației.

Prin o justă și sănătoasă educație socială, viața familiară s'ar modifica conform idealului fixat de o concepție morală cristalizată.

Educația etică este deci singurul mod eficace pentru regenerarea moravurilor și pentru înflorirea unui popor.

Bpesta, 15 Dec. 1902.

Neli Cornea n. Mîsici.

LA CRĂCIUN.

Văzduhul își cerne ușor popoarele albe de fulgi, cât vezi cu ochii un giulgiu alb și curat de zăpadă învălue pamântul. Ca și când lumea întreagă ar îmbrăca vestmântul păcii în onoarea Aceluia, care a adus în lume pacea sfântă a zărilor albastre!

Și cum fulgii se pogoară unul câte unul, din trecutul amintirilor îmi apar rînd pe rînd icoane sfinte și dragi...

Pare că văzduhul doinește o colindă, în cadență străbate sgomot de zurgălae și clopoței, vîd craii înțelepți cu păstorii, cari au venit să se închine Copilului-Dumnezeu și peste toate o difuziune de lumină: îngerul. Da îngerul!

— Și-o să vină mamă dragă?

— De sigur, dragule, tu ai fost bun și la copiii buni le aduce îngerul daruri.

— O cum ași vrea să-l vîd, oare să lăsăm fereastra deschisă?

— Nu, copilul meu; el va veni numai după-ce adormi, dar copiii cei buni îi vîd în vis, când îi sărută pe frunte.

Mă gîndeam să nu dorm toată noaptea; voi închide ochii, și când se va pleca spre mine, am să-l cuprind în brațe. „O rămâi îngerăș dulce atât 'mi ești de drag!“

— Și pe înger cine-l trimite?

— Isus, micul Isus.

Apoi trebui să-mi spună istoria micului Isus, cum s'a născut într'un staul de vite, deși era Dumnezeu, cum a suferit batjocura și ura oamenilor pentru-că el îi iubea nemărginit de mult, și cum aceiași oameni l'au pîlmuit, l'au scuipat în față și în urmă l'au pironit cu cuie pe cruce.

Eram gata să plîng, dar mama mă mîngăia și-mi spuse că El a înviat iarăși și îi iubește și acuma pe oameni mult!

— Și pe mine?

— Și dragul mamei, doară copiii sunt cele mai bune făpturi din lume.

Cînd m'am culcat, mă simțiam obosit, și-mi adusei aminte, că nu trebuie să dorm. La gura căminului jucau flacări roșietice într'un vârtej fantastic, făcînd să se audă bubuitul monoton și adormitor. Mă bucuram de căldura de sub plapomă și din chilie; pe atunci nu aveam idee, că sunt oameni cari petrec noaptea sub vre-o poartă veche în voia gerului și-a zăpezii — și-mi era milă de cănele nost' numai. Cât îi va fi de frig s'ermanului afară, și ce frumos ar ședea el pe covorul de lângă cămin, s'au lângă patul meu! Dar îl uitai iute, mă preocupa sentimentul unei bucurii ce se apropia. Oare ce-mi va aduce îngerul? Dacă l'ași vedea! L'ași ruga așa de

frumos, de ar trebui să rămână, i-și spune, că sunt bun, și l'ași ruga să dormim alături e așa de cald și de bine în patul meu!...

Mama suflă lumina și era așa de bine acum. Lumina focului proiecta pe pereții umbre bizare... vîdui de-odată cum. se apropie mama. Inchisei ochii să crează că dorm; simții cum îmi ridică perina și mă învălue cu plapoma la picioare „ca să nu recească drăguțul“, apoi simții suflarea ei aproape, mă sărută pe frunte: „Somn ușor!“

Doamne, cât de bine-î să ai mamă! Atunci mi-a venit în minte un mic prieten, care nu cunoscuse pe mamă-sa și așa m'a cuprins o milă, de-mi venia să plîng. Hotărîi să împart cu el tot ce-mi va aduce îngerul. Mi-să închideau ochii de somn, mi-î freca puțin și ațintii apoi privirea pe chipul Madonnei de pe perețele din față. Cum zimbă de drăgălaș, părea că mă privește.

Lumina fîlfăitoare da o expresiune de vieață icoanei sfinte, mi-să părea că vîd cliptul ochilor și încrețirea buzelor curate în suris... deodată chipul se mișcă în cadru și figura de Madonnă se desprinsese... și venea cătră mine, ținînd în brațe pe micul Isus, care îmi întindea drăgălaș mînuțele binecuvîntate...

Ațipisem. În cămin jarul era potolit, aproape să se stîngă. Îmi era necaz că adormisem. Dacă ar fi venit îngerul în vremea aceea, nu l'ași fi vîzut. O — și de-ar ști el cât îl doresc! Cât trebuie să fie de frumos și de bun și o să rămână cu nume dacă-l rog. Cum o să se bucure mama dacă l'ar afla dimineața în patul meu.

De sigur ne-ar afla îmbrățișați! Și cu evlavia și dragostea proprie copiilor, îmbinându-mi mînile, începui a mă ruga încet!

„Înger, îngerășul meu“, cea dintîiu rugăciune ce mă învățase mama.

A zis Rousseau că e absurditate a vorbi copiilor despre religione, și mie mi-să pare că nici-odată nu am fost așa de ayut în rugăciune, ca tocmai atunci.

Pleoapele îmi cădeau din cînd în cînd grele ca de plumb, mă luptam cu o putere mult mai tare ca mine. Prin tot trupul îmi trecea un curent mîngăitor, care îmi adia fața, îmi cuprindea mijlocul, răpindu-mă tot mai mult, tot mai mult...

Câte-odată trăsăriam privind cu ochii spe-riaiți la Madonna, care mă privia zimbitoare în semi-umbra chiliei ca și cînd mi-ar zice: „Adormi, copilul meu, nu vezi cât ț-e de somn?“

Și-am adormit.

O clipă numai să fi veghiat, și vedeam ângerul. A venit tocmai în momentul adormirei. Simțiam ca prin vis cum s'a plecat asupra mea și încolăcindu-și brațele după gâtul meu și-a odihnit capul pe sinul meu.

Ce moale-î era pĂrul, trebuie să fi fost de aier!

Apoi mi-a șoptit așa de dulce să nu mĂ supĂr, dacĂ sĂ va duce iarĂși, cĂci sunt mulți

copii buni în lume și ângerii trebuie să poarte grija tuturor. Mi-a spus cĂ mĂ are drag, mi-a sĂrutat fruntea și ochii și gura — și iarĂși ochii... Și eu nu aveam putere să mĂ desmeticesc, de-oparte somnul și de alta sentimentul acela de fericire nespusĂ, beția dulce a nevinovĂției, cĂnd știi cĂ brațe iubite te cuprind și buze atĂt de virginal e te sĂrutĂ...

Ânger dulce, mai vedea-ne-vom iarĂși?!

Simin.

Figura a treia cu Finale din Valsul „SUPERIORI“.

de I. Mureșian.

Pian

1mo 2da

1mo 2da Finale

f

WILLIAM CROOKES.

(Pagini din «Hades»).

G. Todica.

Profesorul William Crookes e membru al Societății Regale de Științe din Londra, chimist și fizician de frunte. La 1861 descoperă Ahaliul¹. Făcând să treacă unele scânteii electrice prin tuburi de sticlă evacuate de aer, ajunge la ideea «materiei radiante»; construiește tuburile numite după dînsul «Tuburile lui Crookes» și prin aceste pune basă temeinică la alte studii și invenții epocale, în special la experiențele lui Roentgen.

Prin 1862—8, forma cea mai abominabilă a spiritismului, învîrtirea meselor, era atât de lătită prin toate cercurile sociale ale Londrei, încât la insistența pressei Societatea de Științe însărcinează pe Crookes cu studiarea faptelor și experimentările acestorii: să scoată la iveală șarlataniile și scamatoriile spiritiste punînd astfel capăt atîtor buiguieli stupide.

Cînd s'a pus Crookes la experimente, toată presa l'a salutat cu bucurie, ca pe un bărbat de știință, care e mai capabil de a demasca spiritismul și despre care nimeni nu putea presupune că ar cădea jertfă apucăturilor perfide a'e mediilor. Dar

Geheimnisvoll am lichten Tag

Lasst sich Natur des Schleiers nicht berauben:

Und was sie dir nicht offenbaren mag,

Das zwingst du ihr nicht ab mit Hebeln und mit
[Schrauben.

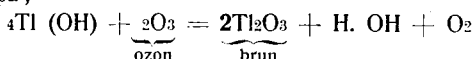
Ce s'a întîmplat?

După 12 ani de studii neîntreprute, în cursul cărora i-au stat la dispoziție mediile cele mai vestite: Eglinton, Home și alții — Crookes scoate o scriere voluminoasă («Spiritualismus und Wissenschaft»), în care *recunoaște adevărul occultismului, neputînd contesta realitatea fenomenelor.*

Anume, el ajunse nu numai la rezultate egale cu cele constate de «Societatea dialectică», dar la rezultate mai frapante. Și avu curajul de a mărturisi în lumea largă, că totul e adevărat.

Desamăgire și consternațiune se deslănțui în toate cluburile «doctilor» și aceiași savanți, cari mai 'nainte aduceau osanale lui Crookes, se grăbiră acum a-l declara de incompetent,

¹ Un element chimic, cu pondii atomic 204. Dintre combinațiile sale: subhidratul de Ahaliu, TI (O H) e de importanță ca reactiv asupra ozonului din atmosferă. Impregnând fâșii de hârtie cu subhidrat de acesta, reactivul se transformă sub efectul ozonului în oxid de Ahaliu, TI₂O₃, o substanță negricioasă, insolubilă în apă;

Reacțiunea e mai caracteristică pentru ozon, decît cea a ozonometrilor actuali, cu iodură de potasiu și amidon.

iar cercetările sale de neștiințifice și fantastice. Crookes se provoacă la martorii oculari, erudiți în toată puterea cuvîntului. Inzădar. Lumea oficială nu voia să creadă, nu voia să se convingă. La insistența, ca să asiste personal la experimentări, dădeau răspunsuri evasive. Țineau de incompatibil cu demnitatea lor de a se «dejosi», de a-și schimba — eventual — profundele cunoștințe. Adversarii colportează știri, că Crookes și-a cunoscut eroarea, își retrage afirmările. Acesta le dă atunci o desmințire strașnică. Nou sgomot între «lumiști». Crookes examinează, studiază mai departe ignorînd cu desăvîrșire bârfelile malițioase. O bună parte din activitatea și energia ulterioară și-o consacra studiilor acestor fenomene, studii, de cari nu s'au rușinat de altmîntrelea nici Wallace, Lodge sau Barret.

Nimic, cred, nu-i resumă mai exact activitatea perifrasată în șirele anterioare, decît celebru-i discurs de deschidere, rostit în fața alor zeci de savanți încrezuți în știința lor.

În adunarea societății «British Association for the advancement of Science» ținută în 1898 la Bristol, Crookes era president al Adunării. Vorbirea de deschidere i-a sunat deci dela catedra frunțase.

Trecînd în revistă ultimele cuceriri ale chimiei și fizicii, Crookes își mlădiază discursul la analiza faptelor occulte și la eruarea basei științifice a lor.

«Acum aș dori să vorbesc despre un lucru — zise el — după părerea mea, de cel mai mare interes. Publicul nu cunoaște nici o fasă a activității mele științifice atît de bine ca faptul, că iau parte la anumite cercetări psihice. Sunt vr'o trezeci de ani, de cînd mi-am publicat raportul despre acele experimentări, cari aveau de scop să arete, că în afară de orizontul științei noastre mai sunt forțe inteligente cu totul deosebite de inteligența comună a oamenilor muritori. Raportul îl cunoșteau aceia, cari mi-au oferit onorul de president al Societății noastre și în șirele ascultătorilor vor fi mulți, cari adastă curioși dacă voiu aduce vorba și despre aceste chestii. «Voiu aduce-o, deși pe scurt. — Deja Wallace, Lodge și Barret ne-au atras atenția, că da, cestiuni de acest gen se pot discuta cu toată francheța în congresele noastre. Totuși în amănunte nu mă dimit, căci lucrul fiind sub litigiu, nu interesează majoritatea savanților colegi. Dar a le trece sub tăcere, sau a le ignora, ar fi semnul unei slăbiciuni, cu care eu nu mă pot împăca la nici un cas».

Dacă am renunța la aceste cercetări, cari în mod loial se nisuesc a ne lărgi orizontul

vederii; dacă ne-am înspăimânta fie de dificultățile, ce se ivesc în cale, fie de agerimea criticei, cu asta am aduce rușine științei. Scrutătorul savant trebuie să țintească vecinic înainte «să răscolească prin puterea inteligenții sale toate ascunzișurile, pas de pas»; să urmărească raza de lumină, ori unde l'ar conduce, chiar de n'ar fi aceea rază decât zarea trecătoare dela flacăra unui smeu. Nu am nimic de retras; profesiunile publicate le susțin în întregime, ba am încă multe de adaos. Regret numai că primele explicări nu erau destul de precise, căci de sigur așa era motivul de lumea științifică le-a întimpinat cu atâta rezistență. Atunci nici eu nu știam mai mult decât faptul nediscutabil, că se constatau anumite fenomene, cari în știință erau nouă, dar pe cari le-am remarcat cu înseși sensurile mele, ba și cu înregistrări automate. Observam o ființă de două dimensiuni stând pe un punct al suprafeței, în anumită atingere cu o ființă de tot streină.

«Cred că astăzi vęd mai departe. Considerabile valuri de lumină s'au revęrsat asupra acelor fenomene misterioase, arătând că între forțele neexplicate și între legile cunoscute există un raport continuativ. Acest progrese îl datorim în mare parte unei alte societăți, care de asemenea m'a onorat pentru anul acesta cu sarcina de president; înțeleg «Society for psychical Research».

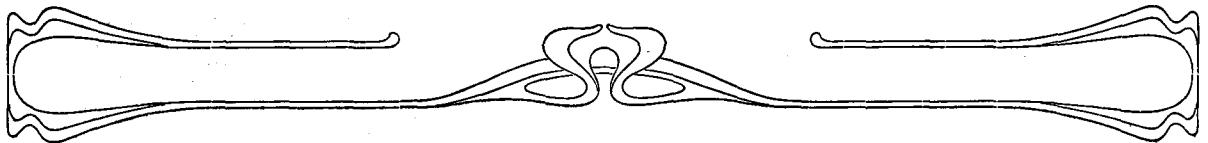
«Dacă pentru întâia-oraă astăzi mi-aș espune cercetările înaintea lumii științifice,

mi-aș lua alt punct de plecare, nu cum l'am luat atunci. Aș începe cu telepatia, adevăc cu acel fapt fundamental, că ideile și sentimentele se pot transmite dela un suflet la altul, fără de intermediul sensurilor cunoscute până astăzi.

Cercetările de până azi au scos la iveală o sumă de fapte de extremă importanță pentru psihologie, totuș nu am ajuns încă la acel grad de certitudine, ca rezultatele obținute să le asignăm imediat la anumită secție a Societății noastre.

«Tocmai de aceea mă restrâng la indicarea directivei, care ne oferă mai mulți sorți de isbândă. În telepatie ne isbim din capul locului de două fenomene fizice. O schimbare fizică se îndeplinește în creerul A, care sugerează și provoacă o schimbare fizică similară în creerul B, unde s'a suggerat ceva. La mijloc între aceste două procese fizice mai vin de sigur și alte întâmplări și în ziua când se va trage perdeaua și din dreptul acestora, cercetarea lor ulterioară va reveni la cutare Secție a Societății Britanice. Dar aceste fapte intermediare nu se pot manifesta decât în linie continuativă: suntem îndreptățiți la presupunerea că toată fenomenalitatea universului stă în raporturi strînse; nu se împacă cu spiritul științei de a vedea în telepatie puteri misterioase, când în sensul ultimelor descoperiri ale științei, vibrarea eterului posedă astfel de calități prin cari totul e posibil până și transmiterea ideilor.

(Va urma.)

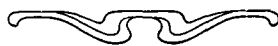
Crysantema.

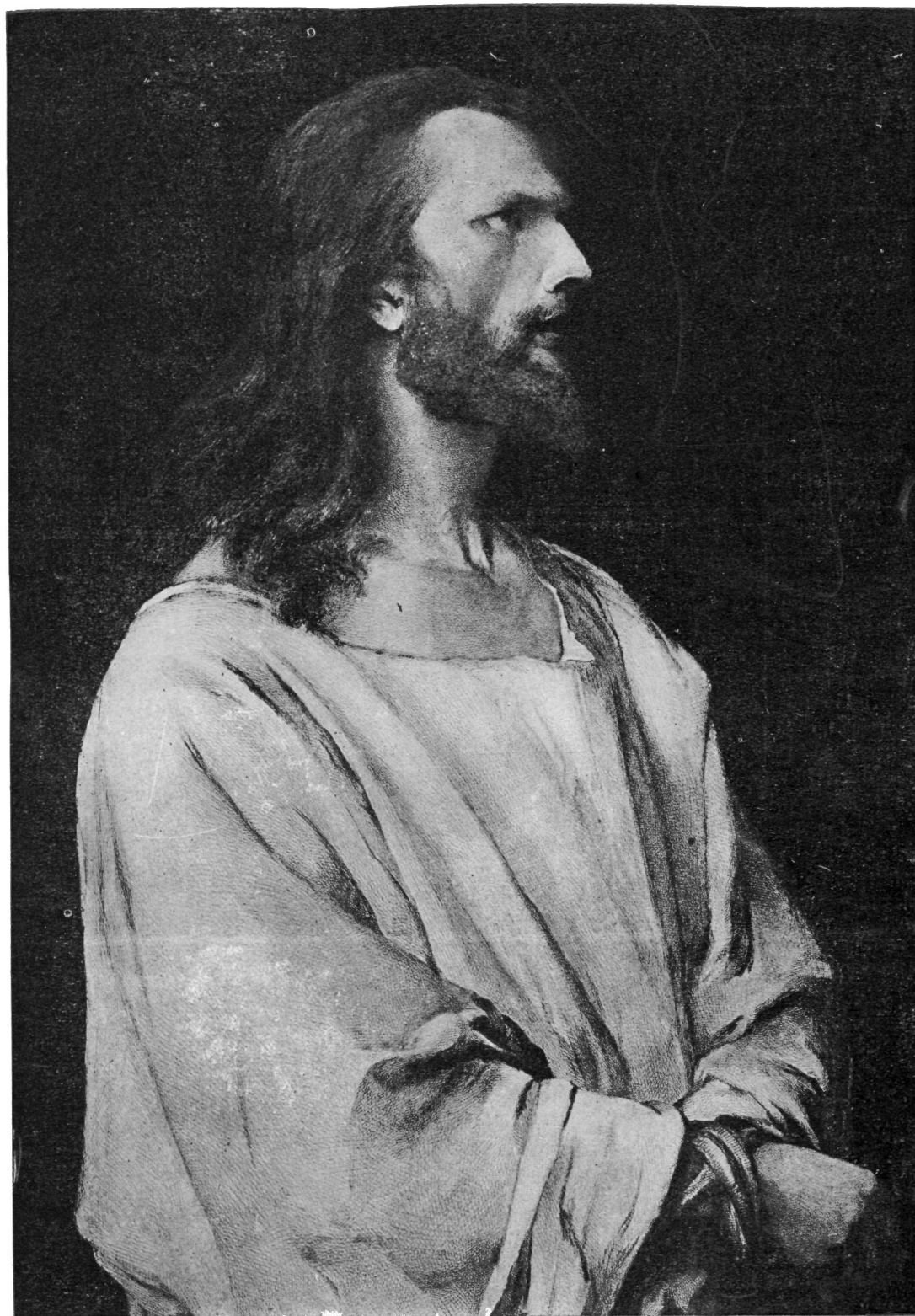
Un vis de doliu se coboară
Perdut pe 'ntinderea pustie,
Si biata floare stă să moară
Sub bruma rece argintie

De-asupra ei un cer senin,
Inflăcărăt de raze roși,
In plâns petalele-i se 'nclin,
Ca niște ochi perduți, duios.

Si crysantema părăsită,
Ce trist se leagănă în vânt,
De-asupra-i bolta strălucită,
Senin și tristul ei mormint.

I. C. Popescu-Polyelet.

Christos — din „Christos naintea lui Pilat“ de M. Munkácsy.

DESPRE SEXUL FRUMOS.

— Conferință ținută cu ocazia unei serate literare a Casinei române din Blaj. —

Doamnelor și domnilor!

Cu sfiala tinereții și a începătorului pășesc înaintea D-Voastră. Rogu-Vă deci a nu croi aspră măsură de a judeca și a mă asculta cu bună-voința, cu care datorți sunteți a întâmpina elementul tiner și a încuraja viitorul. În credința că așa va fi mai bine, vorbesc despre sexul frumos, căci acesta place mai mult și place tuturor.

Acest sex, această lume înaripată și plină de atâta fantasmă, de atâția nervi, de atâta rîs și sânge, — e partea veselă și senină a noastră. E contra-pondul, ce l'a pus natura în măsura seriosului, a gândului, a uriciosului, a grijei a zilei de azi și a fricei zilei de mâine. Căci are însușiri, prin care e predestinată a ajuta la greul muncii, măsurat din leagăn și până la mormânt. Cu dragoste îi primești deci puterea și cauți după o nevastă, după o soție, după o boreasă, după o consoartă, după o muiere, în sfîrșit cauți o femeie. Tu ai, în limba românului, numai un nume: bărbat. Tu represinți materialul brut: forța, puterea. Ești însă slab și tu, te descoase ea sub o formă sau alta, și o primești în cele mai lăuntrice legături. Căci în firea femeii domnește un spirit asociativ, care este și pune basă societății noastre. În mic, ca și în mare, își dau mâna: Ionel cu Linuța, Casina cu Reuniunea femeilor.

Mă veți întreba pentru ce e sexul acesta cel frumos și pentru ce e el gingaș? — Pentru că e expresiunea frumosului, a drăgălașului, a blîndului. E o făptură măi fină, măi rotundă, măi grăsuță, măi ușoară, măi mică, măi bibilică. Totul e frumos; iar ce e frumos îți place.

Să vedem acuma ce e acest copil alintat al naturei și cum crește și cum se trece? Să-l vedem, în felul rasei, de când crește ca boboc și până înflorește. După aceea nu, căci roza își perde florile și scad petalele; aci se perd frumsețile și se petrec anii.

Copilița — *Babi* să-i zicem așa — încă de mică e bună și pretinoasă cu păpușa, ca și cu toată lumea. E abia de trei ani, dar știe rostul casei și felul mâncărilor. Ea își adoarme păpușa, o deșteaptă, o spală, o îmbracă, îi dă dulcețuri și o duce la plimbare. Și în îngrijirea asta, în care are deja rostul de mamă, — primul cuvânt, pe care l'a învățat, — ea e un model, mamă bună, cumințe și casnică. În firea ei curată este deja soarta ce-o așteaptă, ea prevede fericirea cea mai mare ce-o poate ajunge: bucuria și dragostea de mamă. De micuță e povestelnică șiveioasă. Gurița ei cu roșul cel mai frumos pe buze, cu dinții cei mai curați, spune multe

povești sfătoase. Și apoi cum ride; rîsul ei nefățărît e rîsul cel mai frumos de pe lume.

Abia de șase-șapte ani și e deja «domnișoară», căci merge la școală, unde cetește și scrie. Capul prinde repede, dar mâna grăsuță e încă neîndemânatecă la mișcări. Slova e rotundă, scrisul ei legănat, ca și umbletul; trăsurile sunt fine și mișcarea ușoară. Căci degetele ei ating totul fin, tastele de pian ca și șuvița de pîr. Totul însă cu un neastâmpăr, grabă 'n vorbe, grabă 'n mișcarea ochilor. Știe ce face după ce a făcut, observă însă cu deadinsul impresia făcută. Cu simțul ei ager învață iute, până și cele mai mici nimicuri, vede și aude tot. Și ride la toate, căci e tineră și știe că-i șade bine; ride și plînge când își aduce numai aminte. Măi mult însă ride când poate și plînge când vrea. De ce să nu ridă, căci aceasta arată o ființă curată și fericită. D-Voastră veți fi pentru plîns, eu însă prefer rîsul; căci e un sentiment natural vioiu, pe când acela . . . un picurat bogat de stresină.

Așa crește «domnișoara» învățând franțuzească, nemțească, ungurească, matematică, geografie, fizică, desen, musică, dans, lucrul de mână, spălatul, scrobirul, fierțul, grădinaritul și altele și altele. Sărăcuța multe 'nvață! Toată vremea îi e cuprinsă, și în școală și acasă; acolo cu cetitul, aicea cu scrisul, — cu stilistica? căci stilistica asta, cu vorba ei limpede și cu limba ei frumoasă, o povățuește cum să-i scrie lui, pe ce hârtie, cât și ce. — Știe pe de-a-rostul limba florilor «de amor și amicitie», cunoaște curcubeul lor, cunoaște hieroglifile și felul de-a lipi mărcile. Acuș ride, acuș plînge și se sfarmă într'una, că ce nu a priceput; și apoi ea trebuie să iubească ceva sau pe cineva, fie acela mops, pisică, stigliț, porumbel ori puț de rață. Măi mult însă se iubește pe sine în timp ce oglinda îi ajută a fi tot la olaltă. Acesta e timpul când ea se judecă, dacă e frumoasă sau ba. Cunoașterea asta de sine trece câteodată în cochetăria, pe care Heber (Demokritos) ne-o descrie așa: »ea e un hiperzel în dorințe de a plăcea, o maimuțarie (câte odată foarte drăguță), o schimosire a mișcărilor și afectare a sentimentelor, — un aglomerat de color și panglici, cari vreau să ademenească ochiul și să cucească măi ușor inima».

Cum crește și până crește această mândră făptură, — conștie în gingășie și încrezută în frumseța ei, de altfel bună în porneli, — n'are decât petrecere, voie bună, visuri fericite și planuri într'aurite. Cunoaște lumea din rîset, din glume, din povești și din complimente; pentru aceea nimic măi batjocoritor, măi mușcător și

mai închipuit decât astfel de bacfișuri. Ele cred că noi suntem aci numai pentru a le săruta mâna, a le purta pelerina, a ne învăța ca fluturul în jurul luminei, a le dansa și spune vorbe. La toate acestea, cred eu, e de vină cetitul mult de romane, nuvele și piese teatrale, unde se întâmplă minuni à la Don Chișot. Să nu se mire dară desmierdatul *bacfiș*, dacă mai târziu vom cere o bună zestre ori un gras *bacfiș*. Căci ea cunoaște omul numai din «misterele Parisului», din «Contele de M. Christo» ori «Cavalerii nopții», unde domnul *Conte* e mai bun ca alții, pentru-că are bani, are vorbă mai dulce, manieri mai plăcute, minte și fire sburdalnică. Acolo domnul *doctor* e mai afabil, știe și spune mai multe; el nu te omoară, tot numai cu dragostea; iar știe înțelege mai bine limba ochilor, decât vorba dascălului.

Vedeți, așa e firea domnișoarelor, ea are sborul imaginației. La ea *cavaleristul* »feș« ajunge mai iute la țel, decât infanteristul bătut de soare și praf; *tinărul neastâmpărat*, sëlbatoc și guraliv e preferit celui retras, moale și blând. Acela e «interesant», acesta e «prea comun».

Dragostea toate le schimbă. Ea în toate vede natură și inocență. Indolența e bunătate de inimă, cochetăria e ceva magnetic, efortarea e eleganță, vorba indiscretă pricepere de înțeles. Ingerul merge și el pe două picioare și totuș incensu patuit Dea, prin mersul ei apare zeiță; aibă zeita dimensiunea cea mai nepotrivită, talia ei totuș e iunonică, Așa se măsură la noi dragostea și frumseța femeii, fără nici un calapod. Orientalul cel puțin are o regulă, de care se ține. Iată-o: De 2 ori (r. p.) multiplicat cu cuadratul periferiei, dau în milimetrul rădăcina cubică a gradului de frumseță.

Totul se schimbă în sfânta taină a căsătoriei. Să învârtă roata norocului, să întoarcă și schimbă și firea omului. Dragostea încă își schimbă portul și se schimbă lozinca. A sburat porumbelul, simbolul dragostei afară de căsătorie și a rămas cocostârcul filosof, ea (?) calcă lung și meditând, cocostârcul tainic, în lume călător. Incep grijile și filosofia vieții, căci ea, căsătoria e începutul statorniciei morale, a bine-lui și a răului. Ea e talpa societății, cea mai veche și trainică legătură dintre toate contractele; legătură pusă de D-zeu, care are mintea de regină și vecinicia de destin. Ce a legat D-zeu, oamenii să nu deslege, ci să-i lase să crească și înmulțească pământul. El a dat nu numai poruncă, ci și binecuvântare. Binecuvântarea lui D-zeu e peste noi, că Românii se înmulțesc. Barēm de am ajunge cât de mulți, să auzim pe tătânii noștri zicând: «Anuță fată, spune fetei tale, că-i plânge fetița».

Plinim dară vorba Domnului și ne însurăm odată, ba de două ori și mai de multe ori. După mine însă:

Tritt man das erste mal in Hyrens Tempel ein,
Und nimmt sich eine Frau, so ist es zu verzeih'n.
Man wird als Wagehals bewundert,
Tritt man das zweitemal hinein.

Wer sich die dritte freut, verdient zur Strafe hundert!

Căci e o loterie căsătoria și după cum știți, rari sunt fericiții, cari fac terno. Toți însă câți încearcă învăța virtutea îngăduinței, puterea răbdării, curajul în fața greutăților, spun că e bine să te însori până ce iubești, căci dacă te însori fără dragoste îți va părea rău că ai iubit, că te-ai legat. E mai bine apoi — chiar și pentru fata frumoasă, — dacă e cu bărbat, decât cu bani.

Aci mă rog să nu trec de sfătos, dacă istorisesc lucruri pășite de alții.

Să zice că cea mai fericită căsătorie va fi între un bărbat surd și o femeie mută. Poate că, căci *nevastă* înseamnă pe slavonește neștiutoare, indeclină. Eu însă cred, că numai cu larmă și gălăgie multă, cu spart de păhare și răsturnat de scaune, — înveți să te cunoști. Te descoperi în mânie, vezi partea bună, care o retaci, și partea rea, care o ierți. Te cerți și te ierți, te mâni și te îmblânzești, toate pentru-că iubești. Prin împăcarea continuă se înoște dragostea, li-se ușurează inima și apoi obosiți de ceartă tac.

N'ați văzut nici-când, cum domnul casei cu pași lungi și grei măsoară odaia în lung și în lat, pe când gingașa, draga lui, s'a adunat într'un colț, unde plânge și-și varsă șiroiul lacrimilor amare. El puterea întrupată, cu inima cea tare ca scrisul și legea, se înmoaie la vederea lacrimilor de femeie; se oprește înaintea ei și-i zice: Linuțo dragă! Ea însă tace și își îndoște șiroiul lacrimelor, căci vede părerea de rău. El îi ia mânuța tremurătoare de mânie și iritație, ea însă și-o retrage încăpăținată. — «Linuțo, ingerul meu, nu fi supărată» — și iarăș îi apucă mâna. Linuța înecă plânsul, însă suspină înainte. Lasă să vadă el și să simtă, că a supărat și vătămat pe o femeie nevinovată, (căci femeia care trăește cu sfadă e totdeauna nevinovată). El se așează lângă ea; ea earăș plânge. Îi cuprinde cu brațul capul frumos, îi netezește părul; — iar ea se lasă, căci vede în ochii lui ingerul păcii, care iartă și uită toate. El îi sărută mâna și îi șterge lacrimile, — ea îl săruta și între sărutate . . . murmură și își afirmă nedreptatea făcută.

El o mulcomește cu totul; și apoi amândoi se miră cum de s'au certat pentru o așa nimica. Ei se iubesc iarăș ca și în cele 24 ciasuri când s'au cunoscut și își joară dragoste vecinică fără nor. Ce folos. În alte 24 ciasuri se mai ceată odată, să mai împacă odată și mai joară odată.

Cearta asta e ca furtuna rodnică a verei, ea înoște dragostea lor. De aceea zic, numai așa pot fi fericiți, dacă se ceartă ca copiii și se iubesc ca copiii. Căci altfel nu se poate.

Pentru aceea nu e rău. Mai rău e că ei rar umblă pe un drum; pleacă bărbatul atunci rămâne ea acasă, pleacă ea atunci rămâne el acasă. Și așa rar să înțeleg ce vreme e afară. Mai ales că ea nu prea împlinește vorba apostolului Pavel: mulier taceat în ecclesia. (Asta însă a fost atunci, când Sara era foarte supusă părintelui Avram, iar apostolul o încuraja cu cuvinte: »Saro, nu fi așa sfiicioasă!«

Morala la toate acestea e, ca să te porți bine cu sexul frumos, căci femeia nu e nici inger, dar nici demon, fără o făptură ca și tine (făcută după chipul și asemănarea lui D-zeu.) Cu ea trebuie să te înveți și să te nimerești în acelaș gen, număr și caz. Tu ești substantivul, ea adjectivul, care-și dă acel »eptheton oman«, după care cin' te vede, te cunoaște. Și așa să o prețuești, ca regula de substituție, »de compensațiune«, să nu existe. Golul ei să nu se poată umplea.

Căci, vedeți, deși e greu traiul și deși viața asta e o luptă neîncetată cu năcazul și nevoile, — totuș mai sunt mulți mulțămiiți ca Philemon și Baucis, cari trăesc de 50 ani, ascunși în vre-o colibă, de fața lui Joe și ochii oamenilor. Beatrix, aceasta însă a fost mulțămită totdeauna cu *Filimon* al său, a avut încredere în el și nu i-a cerut nici odată prea mult orî ce n'a putut da. Nici n'a zis vre-odată, ca și Eva lui Adam, după-ce au fost scoși din raiu: »Tu trebuia să fi mai cuminte!« Ea i-a stricat tare rostul și i-a nimicit odichna,

Du armer Vater Adam, du,
Dein erster Schlaf war deine letzte Ruh'!

Azi trăim altă lume. Din toate părțile auzi, că s'au stricat moravurile, cresc lipsurile, scad întratele și sunt scumpe prețurile. Iacă pentru aceasta să înmulțesc și burlaci. Căci ei nu sunt totdeauna inimici ai femeilor, fără sunt amici și-e-și, cari își cunosc modrul și nu să încumetă a ridica sarcina, ce poate le-ar fi prea grea. De vină e de sigur, și dragostea; căci și aceasta, ea și sexul frumos, era mai curată, mai ideală. Atunci nu era lipsă, cel puțin în măsura de azi ca statul să facă totatătea legi particulare, ca el să ocrotească pe văduve, pe săraci și orfanii. Nici institute pentru copiii aflați nu erau.

Durere, azi să mulțumescd-șoarele, cari caută nu pentru a gusta bucuriile casnice, ci caută o *partie*, care să le dea titlu, avere și plăceri orî chiar să le lase iute văduve. La acestea n'ai ce căuta, dacă nu ești *partie*. — Nici nu ne trebuesc. Pământul e un paradis întreg, el roiște de Eve, cari aruncă în dreapta și stînga mere din șorțul plin. Dacă vom gusta și voi tineri din ele, vom face ca alții, căci:

„Lumea e cum este și ca dînsa suntem noi.“

Românului special îi e dragă femeia, care îl mîngăie; o prețuește mult și vorbește cumpă-

tat cu ea. Adevărat că o mai bate câte odată, dar o bate pentru-că i-e dragă. N'o alungă însă nici după-ce i-s'a urit de ea, fără rămâne *indiferent, ca la multe altele*. Vedeți numai că și nația mai cuminte nu îndrăznește a rosti o vorbă încumătată, fără a zice: să fie cu iertare. Așa e bine și frumos, căci relațiunea asta dintre dragoste și respect susține buna înțelegere.

Am arătat până aci mai mult părți bune așa cum mi-au venit în minte. Partea rea sau de tot rea să o arete cel-ce nu vrea să se însoare orî nu-i plac femeile »ab urbe condita«. Eu sunt de credința, ca sexul frumos e partea cea mai bună, cea mai blîndă, cea mai curată, cea mai nobilă a noastră. Sexului frumos suntem încredințați cu toții, de sub mâinile lui am eșit buni sau stîngaci cum suntem; căci răi nu suntem. El ne-a ocrotit și învățat cu toată dragostea: cum a simțit și cum a știut mai bine. De aceea dragostea cătră femeie și dragostea de femeie a fost veacuri întregi unica simțire cântată de poeți. Și cu toate-că viața asta, așa de întinsă și feliurită, avea patimi tot așa de multe și felurite, cari îl munceau pe om, *iubirea* a fost patima de căpetenie. Din ea au crescut ca dintr'o tulpină *iubirea* cătră familie, *iubirea* cătră țeară și în sfîrșit *iubirea* cătră omenime, *iubirea* idealului; tot atâtea sentimente și simpatii intime, cari din ce în ce mai mult mișcă pe oameni, cari tot mai mult stăpînesc viața afectivă a omenimei. Și e frumos idealul acesta, e un vis fericit, e poesia vieții.

Toate aceste prin femeie și până-ce lucră numai îngerul din ea. Trec anii, a trecut duhul bun; trec frumșetele, a trecut și farmecul. Farmecul îl cunoaștem și de aci înainte, însă în sensul de a vrăji orî descânta. Eu nu voiu mai continua, căci am ajuns până unde mi-am propus să merg. De încheiere mai amintesc numai așa numita *tendință de emancipare*.

Au drept la aceasta? Da. Mai emancipate orî mai învățate, decât sunt azi, nu vor fi; dar drept au. Au dreptul să-și crească doctori, profesori, azi-măne advocați, cari să le apere interesele, libera desvoltare și să le asigure vaza sexului. Pentru-că reprezentanții aceia le cunosc mai bine păsurile, bucuriile și durerile. Emanciparea e lucru de mult început, azi însă e tot acolo; să vede că teren nou nu mai pot căștiga, ce au însă vreau să ție totul.

La ce să și plîng știind că în alte vremuri bărbații nu numai le făceau legi, dar după legea făcută de ei, le putea și sechestra. Erau tratate ca *res* și erau galanți acei iuristi, cari le numeau *bellissima species sequestrationis*. Iar *Senatus Consultum Vellianum* nu le primea nici ca mărturie în fața legii. Avut-au mai târziu și funcțiuni sacre publice, ba au ajuns mai de multe-orî și pe tron.

Nu sunt nici în ziua de azi toate legile bune, una însă stă, cum-că sexul frumos la

domnie statornică nu va ajunge nici odată; pentru-că cine nu știe apăra nu e bun nici la cârmă. Ținta lui e mult mai nobilă: să fie sabine, inger de pace pentru societate și pieptul sbuciumat al bărbatului.

Femeile să bucură de dreptul natural. Acu pretind și drepturi politice de cetățean; drept privat și o altă pozițiune socială și economică.

Fie. Eu ca sincer adorator al sexului frumos, doresc să poată fi alegători, deputați, solgăbiraie și chiar ministrii.

Nu cred însă că va fi bine așa. Nici aceea că le va lăsa inima să fie de-odată executorii de dare. Au fost însă și sunt *esecutori de inimă*.

... Cine știe, dacă nu sub impresia unei astfel de dulci esecutiuni, am scris șirele acestea.

Justin Nestor.

FOLKLOR.

Descânțece și Lecuiri.

— Din comitatul Hunedoara. —

Emil V. Degan.

1. SOARE SEC.

Poporul crede, că durerea de cap ce se simțește regulat la anumit ceas din fiecare zi cu înțepături vii, numită de el «soare sec», o capătă acela, care mânâncă togma în minutul, în care asfințește soarele.

Leacul cel mai sigur în contra acestei dureri e:

Să te duci în câteva dimineți pe nemâncate și înainte de răsăritul soarelui la un izvor cu apă mergătoare (curgătoare) și cu o mătură părăsită de trei ori să asvirli apă peste cap și de trei ori să te freci pe cap cu apă rece și să zici:

O soare săc
În va'le t'e-aplac,
Io cred'eam că iești în capu meu
Da iești în fundu tău.
Fugi soare,
Că t'e-agiunge hăsta soare.

(Auzită dela George Irimie, bărbat în Virstă. Vețel.)

2. RAST.

Mamele au mult năcaz cu pruncii până sunt mici pentru-că aceștia cad mai ușor în acest morb de foale (pîntece).

Rastul se poate vindeca în mai multe chipuri.

a) Să puî pe partea dureroasă a pîntecelui două pite, ce s'au copt în cuptor prinse de olaltă și să le rupi acolo calde. Aburii pînilor au putere tămăduitoare.

b) Să crepi o cioară vie în două și caldă s'o puni pe locul unde te doare.

c) Să te razimi cu pîntecelul de tulpina (trupina) sălcii albe (o speție mai rară de sălcă) și să tai cu cuțitul din coaja atinsă cu partea soarelui ce te doare o aschie, dar s'o tai atunci

când luna dă napoi (când decrește). — Coaja o puni în podul casii la «băbură» (fum) și zici:

«Când o da așt'ia asta roadă, atunci să mai ai (s. am) rastu; atunci și nici atunci».

(Comunicată de bătrâna: Maria Cizmaș — Vețel.)

d) Te duci Miercuri și Vineri sara la «apa mergătoare», întri în apă și cu cuțitul tai de trei ori în năsip în forma crucii și de trei ori puni apă la partea stîngă a pîntecelui și zici:

«De-o fi din săc să țese
De-o fi din apă, să potoapă
De-o fi din osteneală să peară».

(Auzită dela bătrâna: Ludovica Gașpar din Vețel.)

3. GĂLBINARE.

Faci căucuț (scafă) din ceară de stup curată și frământată la gura sobii și puî în el apă neincepută (adecă din ciubêrul plin) și ceva aurărie (sculă de aur), apoi beai din această apă de două ori pe zi. Să folosești apă de aceasta de Marți până Marți.

4. STRICĂTURI DE VÎNTURI.

Adeseori când omul se bolnăvește (becgeșce) pe neașteptate și are mîncărimi pe pele, ori are «nevoie» (epilepsie) etc. auzim pe țeran zicînd: «De bună samă or trecut vînturi peste iel» ori «că l'or stricat hăle Doamne». Că ce sunt anume acele «vînturi» și «hăle Doamne» țeranul însuș nu-și dă samă. El știe bine «că lucru bun nu-'s, și că puterea lor îi blăstămată, deci trebuie înfrîntă. Arma cea mai sigură a lor e afumarea beteagului (bolnavului) cu câte toate mestecături.

Au ei o anumită plantă, «iarba vîntului» (iarba rară cu frunze ca perii de cap, cari stau pe rădăcină lemnoasă în formă de pămătuf) pe care o sapă cu rădăcină cu tot în dimineața

Sân-Toaderului înainte de răsăritul soarelui și uscă rădăcina ei cu îngrijire.

Maî au un fel de plantă de pădure numită «coardă», pe care încă o țin la îndemână pentru deosebite morburî, dar aceasta poate fi înlocuită cu «coarda» ce se face din lozele de curcubetă (bostan) hibălite (defectuoase).

Iaî un pic de rădăcină de iarba vintului, un pic de coardă, iaî apoi din patru colțuri ale casii și ale șurii șindilă ori paie «în mersul soarelui» precum și din noauă pari de gard taî aschiî cu cuțitul numărîndu-i înapoi (9, 8 etc.)

Toate aceste le mesteci bine, cu tămîie puni jar pe vătrar și îl afumi pe beteag apoi îl incunjurî de trei ori cu fumul.

(Bătrâna: Ludovica Gașpar Vețel.)

5. URCIOR.

Buba roșie de la ochiu numită «urcior» o capătă omul când de afară se uită pe fereastă în casa, unde arde lampa.

Cel cu urcior să-și aplece capul spre o gaură (apertură) pe unde iese fum din cuptor

și acela, care maî întâiu i-a zărit urciorul să-i sufle în ochiu și să zică de trei ori:

«Hau hau, cum io căne

Așa tu până mâne».

(Solomia Haiduc, muere în etate. Vețel.)

6. FRAS.

Copii dela sîn adese se piestrec lovit de un morb epileptic cunoscut sub numirea de «fras.»

Pe un atare prunc îl lecuiește mamă-sa punînd în pat peste el troaca lui de scaldă, făcînd cu mâna cruce pe toacă și zicînd de trei ori:

Când e ficior: «Doamne ajută! când ți-oi fi io muere (soție) și tu miie bărbat, atunci să maî ai tu fras; atunci și nici atunci». Iar de e fetiță: «Când ți-oi fi io bărbat și tu mie muere, atunci să maî ai tu fras; atunci și nici atunci.»

(Dela Cătuța Gașpar, babă bătrână. Minthia murășană.)

(Va urma.)

BIBLIOGRAFIE.

Dări de samă.

N. Pilția-Nicolae Sulică, Curt sistematic de *Gramatica limbii române* întocmit pentru școalele secundare după cele mai noauă recerînțe ale instrucțiunii, Volumul I. (Etimologia), Brassó, 1902 XII + 144 pg. în 8°.

Numele d-lui Sulică, tînărul și harnicul profesor dela gimnasiul mare public român din Brașov, la noi în Ardeal cumpănește ceva în ale filologiei. D-sa e cunoscut și apreciat maî cu seamă de o parte din cetitorii unei gazete cuotidiane, în foiletoanele căreia obicinuește a-și publica interesantele — de multe-ori foarte prețioasele studii și notițe populare din domeniul filologiei. — Aparatul științific modern și temeinicile cunoștințe filologice, cari se reoglindează în cele maî multe casuri din aceste studii ale D-Sale, ne lasă nedumeriți asupra *ambitioasei* d-sale modestii de-a și le piti în foiletoanele unei gazete de toate zilele, fiindcă astfel de cercetări migăloase și subtilități științifice, foarte interesante pentru specialiști, nu prea interesează pe grosul cetitorilor, cari abonează numita gazetă, deși autorul lor le presintă sub eticheta de *populare*.

Aceasta slăbiciune a tînărului filolog, dela care așteptăm multe lucruri bune, de altfel nu micșorează întru nimic nici valoarea în sine a acelor studii nici reputația celui care le iscălește. Aurul, ori-unde s'ar găsi, se caută!

Domnul librar-editor H. Zeidner din Brașov, cu-

noscînd reputația dlui Sulică și »voind să scoată o noauă edițiune din gramatica română a răposatului profesor N. Pilția, ... a aflat cu cale« a-l »încredința pe dl Sulică — cu *revidarea*, (?) respective prelucrarea manualului conform celor maî noue pretensiuni (?) ale instrucțiunii«.

N. Pilția, fiind, unul din cei maî conștiențioși gramaticii români în patria noastră« și dl Sulică, »neafînd deocamdată timpul oportun de-a păși cu totul independent cu un nou sistem gramatical — de altminterlea reclamat de progresul limbii noastre literare ... și de progresul științei limbii românești — a luat asupra-și prelucrarea gramaticii române a lui N. Pilția. prezentîndu-mi-o cu »diferințe esențiale« față de cea veche, »conservînd (?). însă, sistemul cărții« — »obici-nuit« în toate (?) gramaticile«, — fiind de »convingerea că... după »*cele maî elementare principii pedagogice*« limba maternă este aceea, care trebuie luată ca basă de instrucțiune la propunerea tuturor limbilor străine« — și prin urmare »în școalele secundare numai un *curs sistematic de gramatica limbii român*: poate satisface acestui scop și nici decum o gramatică elementară așa numită aplicată« ... care s'ar putea ... cu mult succes întrebuița în școalele elementare, în cari scopul principal e ca școlarii începători să-și însușiască în formă corectă literară elementele limbii românești, dar nu să-și sistematizeze cunoștințele de limbă românească«.

Am compilat aceste pasage din prefața semnată de dl Sulică, fiindcă ele vor să motiveze apariția noului

manual de gramatică și să justifice vechiul lui sistem, cu care noi nu ne putem împăca — și fără să-i facem proces de conștiință dlui Sulică, bănuim că și dlui dușmănește astfel de sisteme greșite »de pe la 1400« — Să ne lămurim.

Întăiu, nu putem admite afirmarea dlui Sulică că învățământul gramatical al limbei materne, în cursul secundar, urnărește *numai* scopul principal de a se înțelege mai cu ușurință gramaticile limbilor străine, cari se propun în gimnasiu, fiindcă el — după părerea noastră — mai are de scop, să învețe pe elevi și a scrie și vorbi corect românește — scop tot atât de principal ca și cel dintăiu — Aceasta din simplul motiv că în cursul primar școlarii nu-și pot însuși în formă corect literară elementele limbii românești.

Majoritatea bacalaureașilor noștri — chiar și o parte dintre profesorii de limba română de pe la gimnasiile noastre, pot dovedi cu prisosința dlui Sulică că nici ei nu și-au însușit ceea-ce pretinde dl autor nevrăstnicilor absolvenți ai claselor primare.

A doua, chiar admitând că elevii părăsesc cursul primar bine pregătiți, așa că cursului secundar nu-i mai rămâne decât să le sistmizeze și completeze cunoștințele de gramatica l.-române, nu putem admite, tot »după cele mai elementare principii pedagogice« moderne, felul lor de sistemizare, adoptat în »cursul sistemului de gramatică« corectat și complectat de dl Sulică.

Să știe, că gramatica e unul dintre cele mai grele studii cari se propun în cursul secundar, fiindcă abstracțiile și subtilitățile caprițioase sunt străine fragezilor minții obicinuite cu viața reală. Propunerea ei, însă, tocmai în primii ani ai învățământului secundar, din considerațiuni pur practice, se impune, așa că pedagogia modernă, dușmană mucedelor sisteme medievale de a îndopa tinerile generații cu vorbe goale, neputându-o înlătura, a căutat, având în vedere desvoltarea firească a facultăților intelectuale, s'o facă mai accesibilă micilor cetățeni ai gimnasiului, adoptând — ca și la celelalte studii — metoda așa numită inductivă, adică: *din multe exemple se scoate regula, care aflată, se aplică prin și mai multe exerciții.*

Gramatica scoasă de dl Sulică e alcătuită tocmai de-a'ntorzele: multe reguli, puține exemple! E un fel de metafisică a gramaticii, o gramatică de cuvinte! — Crede autorul ei că a recita reguli, înseamnă a le înțelege și a face progres în limba maternă? Știm că nu crede și că alte considerații l-au făcut să dea manualul d-sale în mâna elevilor. Dacă ne permitem a-i reproșa așa de sever acest păcat al cărții d-sale, o facem, fiindcă pe scoarța ei cetim: »după cele mai noaue recerinte ale instrucțiunii«. (!!) Ce înțeles au vorbele acestea adăogate de dl Sulică?!

Din cele de mai sus nu urmează însă că gramatica revăzută de dl Sulică e rea din alte puncte de vedere. Ca cuprins și limbă ea e cu mult superioară gramaticilor *netrebnice* de l.-română apărute până acum în țara noastră. E scrisă într'o limbă corectă românească, caitate cu care sunt înzesirate foarte puține dintre cărțile ticluite de cărturarii noștri. Are multe capitole oarte bune și mai cu seamă unele adăogate de d-sa

ireproșabile. Scăderi se găsesc, însă, și în această parte. Definițiunile (nefericitele de definițiuni!) sunt în parte defectuoase. Spre pildă: »320. Vorbele, cu cari arătăm ființe și lucrări sau stări ale ființelor și lucrurilor, se numesc *substantive*«. Va se zică, după definiția aceasta, vorba *om* nu e substantiv, căci omul nu e nici ființă sau lucru neînsuflețit, nu e nici însușire, lucrare sau stare a ființelor și lucrurilor. Dl Sulică, poate zice: nu, atributul »neînsuflețite nu se referă și la ființe. Bine, deși se poate înțelege și așa, dar lucrurile *însuflețite* ce sunt? Cuvintele: Capitol, substantiv, și o mulțime altele, tot după aceeaș definițiune, nu sunt substantive etc.

Cum așa e și restul definițiunilor din gramatica prelucrată de dl Sulică; greșite. Recunoaștem — drept concesie — greutatea de a da definițiuni bune, mai ales în gramatică, unde nu există autor impecabil.

Terminologia gramaticală încă nu e infailibilă. Așa: părțile vorbirii nu sunt *părți de cuvânt*; substantivele cari se declină după *ambele* genuri sunt *ambigene*, ... termin mai exact decât eterogene și greșitul: *neutre* —; la pag. 24 cetim declinațiune iar la pag. 26 declinar e — sau una sau alta! etc. Spațiul nu ne permite să insistăm asupra tuturor »micilor defecte« ale cărții, și asta nici nu poate fi scopul unei limitate recensiuți, ca a noastre, mai cu seamă că dela tinêrul filolog din Brașov așteptăm să descopere și îndrepte însuși greșelile strecurate în prima ediție a manualului de gramatică, pe care figurează și numele d-sale.

Ca încheiere, iscălim și noi zisele dlui Sulică din prefața cărții, că »literatura noastră didactică e încă — foarte — departe de a fi realizat idealul unei gramatici române sau cel puțin o gramatică de model a limbii române« — sau măcar una bună — și că »va trece încă mult timp până-ce se vor găsi acei gramatici români, la cari cu drept cuvânt se va putea odată aplica vorba celor vechi: »Gramatici custodes Latini sermonis«.

Oct. C. Tăslăuanu.

*

Calendarul Minervei pentru 1903. Cine vrea să constate progresul rapid ce l'a făcut calendaristica română, va argumenta de sigur cu noul calendar al institutului de arte grafice și editură »Minerva« din București.

E cel mai modern și atrăgător calendar românesc care își dă în adevăr seama despre rolul ce are azi o publicațiune de felul ăsta și e la înălțimea exigențelor atât ca execuție cât și ca fond. Partea literară e cea mai variată posibilă și articolele sunt scrise de autorii cei mai buni din toate regiunile românești.

Conține o mulțime de fotografii și ilustrații bine reușite, între cari, aquafori ne prezintă cu deplin succes pe regretatul pictor român Th. Aman; remarcăm și cele două suplimente artistice după picturile măestrului. Cu o vorbă: lucrarea te mulțumește pe deplin, decât ne surprinde cum în publicația atât de îngrijită s'a putut strecura greșala, că prezidentul actual al Asociațiunii e d-l Eugen de Mocsonyi. Il recomandăm cu căldură atențiunei cetitorilor noștri!

*

Am primit: **Istoria școalelor centrale române gr.-or. din Brașov** un voluminos op istoric eșit din

peana distinsului nostru profesor *Andreu Bârseanu*. Asupra acestei opere de înaltă valoare în curând vom reveni.

După cum ni s'ă anunță, colaboratorul nostru dl *I. C. Popescu-Polyclet* (Craiova), va scoate în curând un volum de versuri: **Note de seară**.

Maria Cioban, scrisori către eleve, ediția a II-a, Arad, 1902. Broșura de care ținem să facem mențiune, este bine cunoscută publicului românesc și în aceeași vreme, bine apreciată chiar, căci vedem că apare deja (după un an!) în a doua ediție. Fapt, ce ne inspiră multă încredere, că în sfârșit și publicul nostru începe a înțelege importanța sprijinului, ce trebuie dat produselor noastre literare.

În 12 capitlii, autoara, în formă de scrisoare, dă sfaturi prea frumoase tinerelor eleve relative la religione, iubire de neam, economie, lux, aroganță, lectură, etc. Forma ușoară în care s'ă tratează chestiunile aceste — cele mai de căpetenie pentru o viitoare fată mare — facilitează în măsură foarte mare cuprinsul. Și chiar din titlul singuraticilor capitlii enumerați mai sus, s'ă vede ochiul ager al profesoarei, care cunoaște așa de bine cusurul elevelor sale și știe ce anume sfaturi s'ă le dea. Și pentru ca materialul s'ă fie și mai comunicativ, aproape fiecare scrisoare e adusă în legătură cu vre-o istorioară foarte potrivită. Altcum, ici-colo materialul ar fi fost prea serios pentru capetele flusturate ale drăgălașelor bacfișe, cari n'au încă destul astâmpăr ca s'ă fie bune, nici destulă rafinerie, ca s'ă fie rele. . .

Broșura d-nei Maria n. Cioban, prin singur faptul, că apare în a II-a ediție, dovedește, că e la înălțimea cuvenită, umplând un bine simțit gol în literatura noastră didactică și că nu ar trebui să rămână o singură fetiță din pension, fără să o cunoască! *Al.*

ILUSTRĂȚIILE NOASTRE.

Cu 1 Ianuarie, revista noastră prezintă ce-titorilor s'ei pe fața primă, o ilustrație alegorică în cel mai modern gen: *Luceafărul de dimineața!* Ținta noastră e, ca s'ă ținem pas cu ultimele manifestații ale artei. Fiecare ilustrație următoare va apărea în altă culoa e.

Nașterea Domnului.

Christos s'ă naște, măriți-l; Christos din ceruri în-timpinați-l; Christos pe pământ învetați-vă; cântați Domnului tot pământul și cu veselie lăudați-l, că s'ă preamărit!

Veniți să ne bucurăm și să ne veselim. . .

Să s'ă veseliască ceriurile și să s'ă bucure pământul!!

Christos — din „*Christos înaintea lui Pilat*“ celebrul tablou al lui *M. Munkácsy*.

MUSICĂ.

„Superiorii“, de *Iacob Mureșianu*.

Suntem fericiți a prezenta cetitorilor noștri iubitori de muzică o figură dintr'un frumos vals datorit compozitorului *Iacob Mureșianu*, autorul splendidei balade „*Mă-năstirea Argeșului*“.

Istoricul acestei piese, este de natură a ne releva un colț de viciață colegială a profesurimii din Blaj. Compoziția datează cam de 4-5 ani și este dedicată superiorii-

tății de pe atunci a Internatului Vancean de băieți. Cel patru superiori își aveau fiecare câte o figură potrivită, încât îndată la cea d'întăiu execuție, fiecare își recunosc portretul. Cea mai frumoasă parte a compoziției este, fără îndoială, cea din urmă, pe care măiestrul a avut amabilitatea a ne-o da nouă. Cel mai tiner dintre superiori era adecă anno dazumal *amoresat*, de aceea din figura dedicată lui transpiră atâta gingașie și atâta poezie încât nu ne îndoim, că în scurt timp valsul acesta are să devină tot așa de popular, ca celelalte mult apreciate compoziții ale maistrului.

REDAȚIONAL.

Revista *Luceafărul*, cu începere dela 1 Ianuarie întră într'un nou period de existență. Entusiasmul curat al unor suflete visătoare a dat naștere acestor reviste; că-lăuz ne-a fost pe drumul nostru nădejdea și șfiala drumețului pornitor pe căi neumblate încă. Astăzi suntem la un popas al îndelungatei călătorii. Dacă osteneala ne-ar fi copleșit puterile și ne-ar fi slăbit nădejdea glasul celor ce întâlnim în cale, ne-am așeza spre vecinic repaos — asemenea; drumețului sleit în vlagă și lipsit de nădejdea de-aș ajunge ținta. Dar auzit-am și cuvânt de dragoste, îndemn însuflețitor în calea noastră — glasul spus de buze maștere nu ne-a desnădăjduit — deci în-tăriți în putere ne continuăm călătoria ascultând glasul inimii noastre și răzîmându-ne pe cuvântul de „*Doamne ajută*“ al celor chemați de-a înțelege și cinsti pe deplin nobila țintă, la care tindem.

Mulțămită aducem celor ce ne-au înlesnit cărările cu glasul și obolul.

Ținem a aminti la locul acesta unele mici schimbări făcute în redacția noastră. Redactorul nostru responsabil dl *Aurel P. Bănuțiu*, în urma multilateralelor ocupațiuni, începând cu 1 Ianuarie a cedat redacția colegului nostru *Octavian Goga*, rămânând și pe mai departe editorul revistei.

Aducem mulțămită dlui *Bănuțiu*, pentru serviciile prestate în folosul revistei noastre.

Luceafărul își continuă deci apariția, făcându-se pe viitor o mulțime de îmbunătățiri, atât ce privește cuprinsul, deschizând mai multe rubrici nouă, cât și în privința formeii *mărind corpul revistei la 20 pagini*.

Nădăjduim și de-aici înaintea la sprijinul binevoitor al oamenilor călăuziți ca și noi de sentimentul de jertfă și de speranța unui viitor mai bun în trebile literaturii noastre.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

VI., STRADA VÖRÖSMARTY 60a

A P A R E:

ARONAMENTUL:

În 1 și 15 a fiecărei luni, după stil nou.

Pe 1 an 10 cor., pe jumătate de an 5 cor.

Prețul unui exemplar 40 bani.

Pentru strănătate 1 an 15 franci.

Șef-redactor:

ALEXANDRU CIURA.

Editor:

Red.-resp.:

AUREL PAUL BĂNUȚIU.

OCTAVIAN GOGA.